

обшуку, відповідати вимогам належності, допустимості, достовірності та, що не менш важливо, мати ознаку сукупності.

Слід зауважити, що сукупність наданих стороною обвинувачення доказів під час вирішення слідчим суддею питання про проведення обшуку означає обов'язок сторони обвинувачення зібрати як можна більшу кількість фактичних даних, які б вказували на дійсну необхідність проведення обшуку. Тож не є допустимим прийняття рішення про проведення обшуку, виходячи лише з одного доказу, оскільки в такому разі сторона обвинувачення не дотримується вимоги всебічності та повноти дослідження підстав для здійснення обшуку.

Слідчий суддя при вирішенні питання про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння визначає межі, які необхідні та достатні для досягнення його мети. При цьому, до вирішення питання щодо межі обшуку, необхідної для досягнення його мети, відноситься питання отримання дозволу на вилучення речей та документів, що мають значення для кримінального провадження. В той же час вилучення слідчим, прокурором під час обшуку речей та документів, які не мають значення для кримінального провадження, навіть у тому випадку, коли на це надано судовий дозвіл, є недопустимим.

Таким чином, слідчий суддя, розглядаючи клопотання сторони обвинувачення про проведення обшуку, зобов'язаний проаналізувати наявність логічного зв'язку між зазначеними вище обставинами. Тобто слідчий суддя має повно, об'єктивно та всебічно оцінити ступінь наявності підстав для проведення обшуку, зокрема, наявність взаємозв'язку між фактичними підставами для проведення обшуку. Вважаємо, що лише в сукупності, оцінивши наявність в клопотанні сторони обвинувачення про проведення обшуку досліджених елементів, слідчий суддя зможе за своїм внутрішнім переконанням дійти висновку щодо дійсної наявності підстав для його здійснення, а отже, надати дозвіл на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи.

«Одержано: 02.11.2020»

УДК 343.98

Віталій Олегович НАЙДА,

слухач магістратури 1 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тетяна Петрівна Матюшкова,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики,

судової експертології та домедичної підготовки факультету №1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЦІЄЮ ДОПОМОГИ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОТИДІЙКРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Сучасне розуміння діяльності правоохоронних органів як такої, що здійснюється у тісній взаємодії та партнерстві з громадськістю, зумовлює необхідність якнайширшого залучення останньої до протидії кримінальним

правопорушенням. У науковій літературі виділяють різні форми взаємодії, зокрема участь понятих, статистів, спеціалістів у слідчих (розшукових) діях та ін. Увагу цій проблематиці приділяли такі вчені, як Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, О.Л. Булейко, С.С. Шрамко та ін.

Згідно п. 8 Положення «Про Міністерство внутрішніх справ України», МВС у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з «...органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців...» [1]. С.С. Шрамко під громадськістю, яка бере участь у запобіганні злочинності, розуміє соціально активну частину суспільства, заінтересовану в участі у заходах щодо запобігання злочинності як умови подальшого сталого розвитку суспільства, яка спрямовує свою діяльність на захист будь-якого члена спільноти від злочинних посягань та інших правопорушень та діє в межах суворого дотримання законодавства та засад моралі [2]. На наш погляд, поняття громадськість, що допомагає у протидії кримінальним правопорушенням, охоплює як окремих громадян, так і їх об'єднання, як фізичних, так і юридичних осіб, щоможуть бути залучені до криміналістичної діяльності як з власної ініціативи, так і у відповідь на законну пропозицію працівників поліції. Такі громадяни можуть володіти певною інформацією, необхідною для досудового розслідування кримінального правопорушення, або перебувати у певному місці, де є необхідність засвідчення ходу і результатів проведення С(Р)Д, НС(Р)Д, ОРЗ тощо, або володіти спеціальними знаннями чи іноземною мовою для їх залучення як спеціалістів або перекладачів у кримінальному провадженні.

Також, до громадськості, що приймає участь у протидії кримінальним правопорушенням, доречно включити і залежні від громадськості ЗМІ, і представників міжнародних організацій, які спрямовують свою діяльність на моніторинг додержання прав і свобод членів громади, а також розбудову громадянського суспільства в Україні.

Окремої уваги заслуговують групи у соціальних мережах та різних месенджерах, у тому числі, створені представниками громадськості канали, чат-боти, наприклад, у Телеграм. Адже в умовах карантинних обмежень вони стають одним із основних джерел отримання інформації, її обговорення та реалізації на її основі конкретних заходів. В якості прикладу слід згадати про пошукову групу «Мілена», яка займається пошуком безвісно зниклих осіб (переважно, дітей), фото яких разом з інформацією про дату та час пошукових експедицій викладаються у відповідній групі у соціальній мережі «Facebook», а також чат-бот «Стопнаркотик» у месенджері Телеграм, члени якого сприяють блокуванню Інтернет-ресурсів з продажу наркотиків.

Організація взаємодії поліції та громадськості на практиці виявляється достатньо складним процесом. Так, за результатами аналізу опитування працівників правоохоронних органів, проведеного О.Л. Булейко, відомо, що 96% респондентів у своїй практиці стикались із фактами відмови понятих від участі у С(Р)Д, при цьому 63% – часто. Відповідно до опитування, причинами

такої відмови стали зайнятість, відсутність вільного часу, небажання піддатися можливому в подальшому допиту, стурбованість щодо можливого ускладнення стосунків із сусідами, в житлі яких проводиться обшук, накладення арешту на майно, побоювання за свою безпеку через можливу помсту, небажання надавати допомогу правоохоронним органам [3, С. 133].

На нашу думку, однією з основних причин відмови громадян від участі у процесуальних діях є відсутність особистої зацікавленості, що пов'язується із матеріальним і нематеріальним аспектами. Матеріальний аспект полягає у небажанні громадянина втратити заробіток за основним місцем роботи в умовах відсутності додаткових матеріальних стимулів з боку правоохоронних органів. Нематеріальний стосується правосвідомості громадянина, ступеня його глибинного усвідомлення необхідності допомогти у протидії кримінальним правопорушенням як потреби для себе та своєї громади(спільноти).

Вважаємо, що актуальні напрями використання поліцією допомоги громадськості у протидії кримінальним правопорушенням можна визначити як діяльність представників громадськості та діяльність поліції. Зокрема, потенційні можливості різноманітних громадських організацій, ініціативних груп, будинкових комітетів, профспілок, інших представників громадськості, дозволяють їм здійснювати таку діяльність, що спрямована на протидію кримінальним правопорушенням:

1) надавати правоохоронним органам доказову та орієнтуючу інформацію (про вчинені кримінальні правопорушення, осіб, які їх вчинили, жертв, очевидців, спосіб, місце, час, обстановку, засоби і знаряддя їх вчинення, а також про місце перебування осіб, яких оголошено у розшук, визнано безвісно відсутніми тощо);

2) сприяти використанню нетрадиційних криміналістичних засобів та методів (застосування екстрасенсорних здібностей, поліграфа тощо);

3) приймати участь у засвідченні ходу і результатів проведення С(Р)Д, НС(Р)Д, ОРЗ (тобто брати участь у їх проведенні у якості понятих);

4) допомагати у підготовці і проведенні С(Р)Д, НС(Р)Д, ОРЗ (зокрема, надавати необхідні для їх проведення приміщення, транспортні засоби, речі, фотознімки, залучатися фізично як статисти, ін.);

5) сприяти в пошуку установ та експертів для проведення певних видів судових експертиз, а також сприяти в пошуку матеріально-фінансової підтримки для їх проведення;

6) взаємодіяти з діаспорами, іноземними фондами тощо з метою залучення їх представників в якості перекладачів до проведення С(Р)Д, НС(Р)Д, ОРЗ тощо;

7) взаємодіяти з підприємствами, установами, організаціями, ініціативними групами, громадськими організаціями, батьківськими спілками, соціальними службами у ході пошуку необхідних спеціалістів (наприклад, психологів);

8) сприяти налагодженню взаємодії з іншими правоохоронними органами, державними органами, громадськими організаціями, міжнародними організаціями у ході виявлення і розслідування злочинів;

9) встановлювати відносини довіри, взаємодопомоги та партнерства на неформальних зустрічах, форумах, обговореннях, у тому числі організованих дистанційно;

10) здійснювати моніторинг відкритих реєстрів, сайтів, онлайнвеб-камер та інших джерел з метою виявлення кримінальних правопорушень;

11) проводити опитування, вести статистичні розрахунки для з'ясування причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень тощо;

12) надавати іншу допомогу в рамках грантових соціальних проєктів.

У свою чергу, поліції також доцільно вживати заходів до більш активного залучення громадськості до протидії кримінальним правопорушенням, а саме:

1) організувати платформи для неформального спілкування представників громадськості з поліцією(сайти, сторінки у соціальних мережах, канали у месенджерах, форуми, зустрічі, у тому числі дистанційні);

2) організувати та проводити ознайомчі екскурсії у відділи поліції для представників громадськості;

3) залучати поліцейських до соціальних проєктів, які реалізуються громадськістю, у тому числі, міжнародних грантових програм;

4) удосконалювати нормативну базу, яка регулює питання використання поліцією допомоги громадськості у протидії кримінальним правопорушенням, зокрема, законів України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про волонтерську діяльність» та ін. (зокрема, у частині розширення напрямів допомоги поліції з боку громадськості, проведення просвітницьких заходів, спрямованих на формування високого рівня усвідомлення громадянина необхідності допомагати поліції у протидії кримінальним правопорушенням тощо).

Резюмуючи викладене, слід відзначити, що питання використання поліцією допомоги громадськості у протидії кримінальним правопорушенням потребує подальших наукових досліджень з метою визначення найбільш актуальних напрямів та конкретних заходів взаємодії, а також нових форм реалізації діяльності поліції та громадськості, спрямованої на ефективну протидію злочинності.

Список використаної літератури: 1. Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 878 від 28.10.2015 р. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-p>(дата звернення 11.10.2020). 2. Шрамко С.С. Громадськість як суб'єкт запобігання злочинності: сучасне розуміння. *Право і Безпека*. 2012. № 2. С. 133-138. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2178/%D1> (дата

звернення 07.10.2020). 3. Булейко О.Л. Участь понятих у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 196 с.

«Одержано: 27.10.2020»

УДК 343.1

Анна Олександрівна НАУМОВА,

доцент кафедри кримінального права та криминології факультету №6
Харківського національного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

НЕЗАКОННЕ РІШЕННЯ ЩОДО ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ЧИ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ – ПІДСТАВА РЕАБІЛІТАЦІЇ

У теорії кримінально-процесуального права недостатньо досліджений такий елемент реабілітації як визнання судом факту недоведеності вчинення суспільно-небезпечного діяння особою шляхом прийняття акту реабілітації, а саме: скасування незаконної і необґрунтованої ухвали суду про застосування до особи примусових заходів медичного чи виховного характеру і закриття провадження.

Так, відповідно до ст. 93 КК України, примусові заходи медичного характеру можуть бути застосовані до осіб:

- 1) які вчинили у стані неосудності суспільно небезпечні діяння;
- 2) які вчинили у стані обмеженої осудності кримінальні правопорушення;
- 3) які вчинили кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку або під час відбування покарання [1].

Залежно від характеру та тяжкості захворювання, тяжкості вчиненого діяння, з урахуванням ступеня небезпечності психічно хворого для себе або інших осіб суд на підставі ст. 94 КК України може застосувати такі примусові заходи медичного характеру:

- надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку;
- госпіталізація до психіатричного закладу із звичайним наглядом;
- госпіталізація до психіатричного закладу з посиленням наглядом;
- госпіталізація до психіатричного закладу із суворим наглядом [1].

Однак чинне кримінальне законодавство передбачає застосування судом примусового лікування незалежно від призначеного покарання до осіб, які вчинили злочини та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб (ч. 1 ст. 96 КК України) [1].

Кримінально-процесуальне законодавство визначає процедуру судового розгляду провадження про застосування примусового заходу медичного характеру (статті 512 – 514 КПК України) і прийняття рішення суду у зазначених провадженнях. Варто зазначити, що судові рішення у провадженнях про застосування примусового заходу медичного характеру повинні, як і вирок суду, відповідати вимогам КПК, а саме – законності,